

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/244894,Agnieszka-Wojtkowska-Zbrodnia-wolynska-i-archeologia.html>
07.07.2026, 04:03

Agnieszka Wojtkowska: Zbrodnia wołyńska i archeologia

W grudniu 1943 r. nacjonałiści ukraińscy podjęli decyzję o przeprowadzeniu również w Małopolsce (Galicii) Wschodniej działań analogicznych do „antypolskiej akcji” na Wołyniu, gdzie latem wymordowali ok. 60 tys. Polaków. W 1944 r. śmierć poniosło kolejnych kilkadziesiąt tysięcy osób.

[Ekshumacje Zbrodnia Wołyńska](#)

11.07

Pomnik w Hucie Pieniackiej (fot. A. Wojtkowska, zdjęcie pierwotnie opublikowane w „Biuletynie IPN”)

Na należącym dziś do Ukrainy Wołyniu staraniem polskich organizacji od lat 90. zdołano odnaleźć i ekshumować m.in. szczątki mieszkańców Ostrówek i Woli Ostrowieckiej, natomiast obszar dawnej Małopolski Wschodniej wciąż pozostaje niezbadany przez archeologów [Artykuł prezentuje stan badań z listopada 2024 r. Więcej informacji na temat bieżącej działalności Biura Poszukiwań i Identyfikacji znaleźć można na stronie internetowej <https://poszukiwania.ipn.gov.pl>. Od tego momentu Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN przeprowadziło wspólnie z polskimi i ukraińskimi partnerami szereg projektów badawczych, prowadząc prace archeologiczno-poszukiwawcze m.in. w wyżej wymienionych miejscowościach – przyp. red. PH].

Na południowo-wschodnich krańcach Polski Instytut Pamięci Narodowej prowadzi intensywne poszukiwania ofiar zbrodni UPA dokonanej w leśniczówce Brenzberg (wieś Muczne, woj. podkarpackie). Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że przy poszukiwaniu miejsc pochówków oraz wyjaśnianiu okoliczności zbrodni popełnionych na cywilnych obywatelach II Rzeczypospolitej w czasie II wojny światowej - archeologia jest niezbędna.

Sejm Rzeczypospolitej Uchwałą z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie oddania hołdu ofiarom ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1943-1945 ustanowił dzień 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dzień upamiętniający wszystkie ofiary zbrodni dokonywanych na obywatelach II Rzeczypospolitej przez Organizację Nacjonalistów Ukraińskich Stepana Bandery i Ukraińską Armię Powstańczą, wspartą nierzadko przez ludność cywilną narodowości ukraińskiej. Zbrodni tych dokonano nie tylko w województwie wołyńskim, ale również województwach stanisławowskim, tarnopolskim i lwowskim określanych jako Małopolska Wschodnia lub Galicja Wschodnia.

Zbrodnia wołyńska

W 1942 r. Niemcy okupujący Kresy Wschodnie rozpoczęli likwidację gett i zagładę ludności żydowskiej, w czym policja niemiecka i SS były wspierane przez Ukraińską Policję Pomocniczą. Na terenie Małopolski Wschodniej życie straciło 455 tys. Żydów, a na Wołyniu - 150 tys. Mordy dokonywane na ludności żydowskiej i obojętna reakcja na zbrodnię ludobójstwa, zdaniem wielu badaczy, były motywacją do podobnych czynów na Polakach.

9 lutego 1943 r. członkowie UPA zgładzili 173 mieszkańców wsi Parośla i był to ich pierwszy masowy mord na Polakach. Od tego czasu nacjonałiści ukraińscy systematycznie dokonywali napadów, a ich kulminacja miała miejsce 11 lipca, kiedy równocześnie zaatakowano 96 polskich miejscowości, mordowano ich mieszkańców, następnie grabiono dobytek i inwentarz żywy, a ostatecznie podpalano zabudowania, by niemożliwe było ponowne osiedlenie się ewentualnych ocalałych.

Tylko do końca lipca napadnięto na 520 lokalizacji zamieszkiwanych przez Polaków, mordując ok. 11 tys. ich mieszkańców. 29 sierpnia 1943 r. zaatakowane zostały wsie Wola Ostrowiecka i Ostrówki, które wraz ze wsiami Gaj i Poryck (dziś Pawliwka) pozostają jedynymi miejscowościami, gdzie przeprowadzono szeroko zakrojone poszukiwania i ewentualne ekshumacje ofiar zbrodni wołyńskiej.

[Czytaj artykuł Agnieszki Wojtkowskiej *Zbrodnia wołyńska i archeologia na portalu przystanekhistoria.pl*](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Ekshumacje, Zbrodnia wołyńska

Artykuł